

Sygn. akt I ACa 397/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 listopada 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodnicząca: SSA Wiesława Kuberska (spr.)

Sędziowie: SA Wincenty Ślawski

SA Anna Beniak

Protokolant: stażysta Paulina Działońska

po rozpoznaniu w dniu 17 listopada 2017 r. w Łodzi na rozprawie

sprawy z powództwa W. M.

przeciwko Skarbowi Państwa - Zakładowi Karnemu nr 2 w Ł.

o zadośćuczynienie

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 29 grudnia 2016 r. sygn. akt I C 823/14

1. oddala apelację;

2. zasądza od W. M. na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 4.050 (cztery tysiące pięćdziesiąt) zł z tytułu zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym;

3. przyznaje i nakazuje wypłacić ze Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Ł. na rzecz adwokat E. B. kwotę 3.321 (trzy tysiące trzysta dwadzieścia jeden) zł brutto z tytułu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt I ACa 397/17

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 29 grudnia 2016 r. Sąd Okręgowy w Łodzi, w sprawie z powództwa W. M. przeciwko Skarbowi Państwa – Zakładowi Karnemu nr 2 w Ł. o zapłatę, oddalił powództwo (pkt 1), nie obciążył powoda kosztami procesu (pkt 2), a także nakazał wypłacić ze Skarbu Państwa - Kasy Sądu Okręgowego w Łodzi adwokat E. B., prowadzącej Kancelarię Adwokacką (...) w Ł. przy ul. (...), kwotę 4.428 zł tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu (pkt 3)

(wyrok – k. 430).

Powyższe rozstrzygnięcie zostało wydane na podstawie ustaleń, które Sąd Apelacyjny w całości podzielił i przyjął za własne. Z ustaleń tych wynikało,

że powód został przeniesiony do Zakładu Karnego nr 2 w Ł. w dniu

2 sierpnia 2013 r. z Zakładu Karnego w R. celem dalszego odbywania kary pozbawienia wolności w systemie terapeutycznym dla skazanych

z niepsychotycznymi zaburzeniami psychicznymi lub upośledzonych umysłowo. Podstawą skierowania powoda do terapeutycznego systemu odbywania kary było orzeczenie psychologiczno - penitencjarne sporządzone w Ośrodku (...) Zakładu Karnego w R., w którym u powoda stwierdzono osobowość zaburzoną o typie dysocjalnym, która charakteryzuje się wrogiem, krnąbrnym i podejrzliwym nastawieniem do otoczenia. W orzeczeniu tym zaznaczono również, że powód zdarzenia dotyczące jego osoby interpretuje

w kategoriach przeciwko niemu. Osobowość powoda opisano jako nieprawidłową, zmienną w swojej strukturze. Powoda scharakteryzowano

jako osobę o sprawnie funkcjonujących procesach myślowych, postrzegającą rzeczywistość poprzez pryzmat własnych celów i nastawień, wysoce egocentryczną, z małym wglądem w mechanizm własnego postępowania oraz ze skłonnością do zachowań nieakceptowanych społecznie, cechowanych uporem i wrogością wobec otoczenia.

Powód odbywa karę 25 lat pozbawienia wolności w związku

z prawomocnym skazaniem za popełnienie przestępstwa stypizowanego

w art. 148 § 1 k.k., polegającego na zabójstwie jego ojca.

W trakcie odbywania orzeczonej kary pozbawienia wolności powód został po raz drugi skierowany do odbycia części tej kary w systemie terapeutycznym. Wcześniej, w okresie od 12 stycznia 2010 r. do 31 sierpnia 2010 r.,

powód odbywał część kary w systemie terapeutycznym dla skazanych

z niepsychotycznymi zaburzeniami psychicznymi lub upośledzonych umysłowo. Mając jednak na uwadze sposób zachowania się powoda oraz prezentowaną przez niego postawę społeczną, w dniu 23 lipca 2013 r. komisja penitencjarna Zakładu Karnego w R. skierowała powoda ponownie do systemu terapeutycznego dla skazanych z niepsychotycznymi zaburzeniami psychicznymi lub upośledzonych umysłowo. Przyczyną tej decyzji były trudności wychowawcze sprawiane przez powoda, spowodowane jego zaburzeniami osobowości oraz wynikający z nich bardzo zniekształcony i subiektywny obraz rzeczywistości.

Postawa powoda podczas odbywania kary pozbawienia wolności

w systemie terapeutycznym w Zakładzie Karnym nr 2 w Ł. była przeciętna. Powód był dziesięciokrotnie karany dyscyplinarnie, trzykrotnie nagradzany, ośmiokrotnie zaś dyrektor Zakładu Karnego nr 2 w Ł. odstępował od karanego powoda, poprzestając na rozmowie ostrzegawczej lub pouczeniu.

Wobec przełożonych powód prezentował postawę formalnie poprawną,

ale zdystansowaną. Problematycznie natomiast układały się jego relacje ze współosadzonymi. Po przybyciu do oddziału terapeutycznego Zakładu Karnego nr 2 w Ł., powód prezentował umiarkowanie poprawną postawę wobec otoczenia. Z biegiem czasu zaczął zgłaszać potrzeby odnośnie zmiany celi,

gdyż nie odpowiadali mu pozostali współosadzeni. Powód zaprzeczał przy tym, aby w celi działo się w związku z tym cokolwiek niepokojącego. Po przeniesieniu go do innej w celi, po kilku dniach powód zgłosił, że w nowej celi przebywa współosadzony, który w jego ocenie posiada przywary trudne do zniesienia.

Od czasu przyjęcia na oddział terapeutyczny w Zakładzie Karnym nr 2

w Ł. powód wielokrotnie zmieniał celę - za każdym razem z uwagi na to,

że pozostali współosadzeni nie odpowiadali mu charakterologicznie. Z racji stwierdzonego przez dyrekcję rzeczowej jednostki penitencjarnej pniactwa powoda i tendencji do paranoidalnej interpretacji zdarzeń wynikających

z codziennego życia, powód każdorazowo kwaterowany był z osobami spokojnymi, nieagresywnymi, prezentującymi cechy dojrzałości emocjonalnej, sprawnymi i aktywnymi intelektualnie. Z przeprowadzonego przez zespół terapeutyczny rozpoznania wynikało, że atmosfera panująca wokół powoda nigdy nie budziła zastrzeżeń w zakresie zagrożenia dla jego bezpieczeństwa osobistego. Przez innych skazanych traktowany był jako nieszkodliwy dziwak

i pieniacz. Powód doszukiwał się wyimaginowanych wad i przyczyn do antypatii wśród współosadzonych takich, jak: pochodzenie, cechy charakteru, pasje i zainteresowania, czy styl zachowania. Ostatecznie powód został zakwaterowany w celi dwuosobowej, w której miał możliwość użytkowania swojego prywatnego, sprawnego telewizora. Po przeniesieniu go do celi dwuosobowej nie zgłaszał więcej uwag w sprawie zakwaterowania.

Powód deklarował się jako osoba niepaląca wyrobów tytoniowych. Od dnia przybycia do oddziału terapeutycznego w Zakładzie Karnym nr 2 w Ł., był kwaterowany w celach dla niepalących. Wszyscy współosadzeni kwaterowani razem z powodem w okresie odbywania przez niego kary w Zakładzie Karnym nr 2 w Ł. deklarowali się jako niepalący. Powód nigdy nie zgłaszał żadnych zastrzeżeń dotyczących kwestii palenia wyrobów tytoniowych w celi przez osoby, z którymi przebywał. Po zakwaterowaniu powoda w celi dwuosobowej, nigdy nie zgłaszał żadnych skarg w kwestii palenia wyrobów tytoniowych przez współosadzonego w tej celi. Cella ta była wizytowana w każdy roboczy dzień przez poszczególnych członków zespołu terapeutycznego. N. wyrobów tytoniowych przez osoby kwaterowane razem z powodem nigdy nie budziło wątpliwości zespołu i nigdy nie było poruszane przez osadzonych kwaterowanych razem z powodem.

Każdorazowo zgłaszane przez powoda problemy związane z jego niezadowoleniem z warunków podczas odbywania przezeń kary pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym nr 2 w Ł. były traktowane z należytą im uwagą oraz adekwatnie do obowiązujących uregulowań prawnych. Powód nie zawsze był zadowolony ze sposobu załatwienia jego spraw i w wielu sytuacjach życia codziennego dopatrywał się spisku, wrogości i złośliwości działań podejmowanych przez otoczenie społeczne w celu zaszkodzenia mu. Wielokrotnie proponowano powodowi udział w grupowych zajęciach edukacyjnych lub terapeutycznych. Powód traktował te propozycje jak afront i obrazę, ponieważ w jego mniemaniu jego zachowanie było prawidłowe i nie wymagało żadnej korekty.

W dniu 14 lipca 2014 r. w Zakładzie Karnym nr 2 w Ł. sporządzono projekt oceny okresowej powoda – poprzedniej oceny okresowej dokonano w styczniu 2014 r. Od tego czasu sytuacja prawna powoda nie uległa zmianie. Powód w dalszym ciągu sprawiał kłopoty natury wychowawczej i dyscyplinarnej. Wobec otoczenia był wrogi, ksbny i podejrzliwy. Zdarzenia dotyczące jego osoby interpretował w kategoriach spisku przeciwko niemu. Czas wolny spędzał na oglądaniu telewizji i pisaniu pism do różnych instytucji. W wolnym czasie powód dużo czytał. Nie podejmował prób samobójczych. W okresie od stycznia 2014 r. do lipca 2014 r. jeden raz dokonał samookaleczenia. Zachowania te traktował jako kartę przetargową w kontaktach z administracją Zakładu Karnego nr 2 w Ł., kiedy jego oczekiwania nie były realizowane według przyjętego przez niego scenariusza.

W okresie od stycznia 2014 r. do lipca 2014 r. powód nie realizował założeń indywidualnego programu terapeutycznego w części dotyczącej terapii zajęciowej. Mimo motywowania i przedstawiania pozytywnych aspektów takiej pracy, powód nie czuł potrzeby zaangażowania się w taką działalność, nie potrafiąc przytoczyć racjonalnych argumentów na obronę swego zdania. Chętnie zgłaszał się na rozmowy, lecz niechętnie brał w nich konstruktywny udział, monologując na temat swych refleksji i obserwacji dotyczących współosadzonych oraz aktualnej sytuacji prawnej i penitencjarnej.

Zespół terapeutyczny w projekcie oceny okresowej z 14 lipca 2014 r. ponownie wytypował powoda do uczestnictwa w zajęciach terapeutycznych. Powód odmówił jednak zgody na udział w zajęciach, prezentując w tej kwestii sztywną postawę. Kilkakrotnie w czasie rozmów z personelem oddziału terapeutycznego podkreślał, że sam dobrze radzi sobie z własnymi emocjami i problemami oraz nie jest zainteresowany udziałem w zajęciach terapeutycznych.

Decyzją komisji penitencjarnej z 15 lipca 2014 r. powód został skierowany do dalszego odbywania orzeczonej wobec niego kary w systemie terapeutycznym. Decyzja ta została wydana po zapoznaniu się komisji z projektem oceny

okresowej oraz po dokonaniu negatywnej oceny realizacji indywidualnego programu terapeutycznego, po uprzednim wysłuchaniu powoda.

Zgodnie z porządkiem wewnętrznym Zakładu Karnego nr 2 w Ł., korespondencję kierowaną do międzynarodowych organów ochrony praw człowieka osadzeni mogą składać do oznakowanych skrzynek umieszczonych w oddziałach.

Każda korespondencja powoda, zarówno prywatna, jak i urzędowa, traktowana była przez personel Zakładu Karnego nr 2 w Ł. zgodnie

ze stosownymi uregulowaniami. Wszelka korespondencja kierowana do międzynarodowych organów ochrony praw człowieka, która trafia do działu ewidencji – po wyjęciu z umieszczonych w tym celu w oddziałach skrzynek lub za pośrednictwem wychowawcy – jest niezwłocznie przekazywana przez starszego instruktora działu ewidencji Zakładu Karnego nr 2 w Ł. - J. J. do głównego sekretariatu jednostki, a nadawca takiej korespondencji każdorazowo otrzymuje niezwłocznie potwierdzenie nadania takiej korespondencji.

W dniu 25 czerwca 2014 r. pracownik działu finansowego nakleił

4 znaczki zwykłe na korespondencję urzędową przekazaną od powoda. Tego samego dnia przekazał potwierdzenie nadania korespondencji urzędowej wychowawcy oddziału I. Korespondencja została przekazana do sekretariatu jednostki w celu wysłania. Z rejestru prowadzonego przez sekretariat jednostki wynika, że jeden list wysłany przez powoda adresowany był do Prokuratury Generalnej w W., a drugi list do Europejskiej Komisji Praw Człowieka w S.. W dniu 26 czerwca 2014 r. do działu finansowego nie wpłynęło żadne pismo od powoda.

W dniu 30 czerwca 2014 r. powód złożył skargę, że jego korespondencja nie trafiła do działu ewidencji. W dniu 2 lipca 2014 r. powód poinformował M. H., że nie otrzymał potwierdzenia odbioru korespondencji nadanej do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka

w S.. Po rozmowie z powodem, M. H.

zapisła go na rozmowę do kierownika działu ewidencji, który zajmuje się korespondencją do międzynarodowych organów ochrony praw człowieka.

W dniu 3 lipca 2014 r. powód został poproszony na rozmowę z kierownikiem działu ewidencji, który udzielił mu stosownych informacji.

Podczas pobytu powoda na oddziale terapeutycznym Zakładu Karnego

nr 2 w Ł. nie miały miejsca żadne nieprawidłowości dotyczące postępowania z jego korespondencją. Kwestia ta była systematycznie monitorowana

i traktowana ze szczególną uwagą przez personel Zakładu Karnego nr 2 w Ł..

Od początku osadzenia powoda w Zakładzie Karnym nr 2 w Ł. ze względu na zgłaszane dolegliwości (ból uszu) był on kilkakrotnie konsultowany przez specjalistę laryngologa, który rozpoznał u niego zapalenie ucha wewnętrznego lewego i obustronne zapalenie, zalecając stosowne leczenie. Wszystkie zalecenia lekarza laryngologa zostały wykonane. Powód nie zgłaszał lekarzowi, że pogorszył mu się słuch. W dniu 29 lipca 2014 r. powód nie zgłosił się na konsultację laryngologiczną. Zrezygnował z konsultacji laryngologicznej,

a także z propozycji konsultacji na oddziale laryngologicznym w warunkach szpitalnych. Nie wyraził zgody na własnoręczny podpis pod rezygnacją

z leczenia. Ponowne problemy z uszami w postaci wycieków ropnych z obu uszu powód zgłosił 11 lutego 2016 r. – w tym samym dniu udzielono mu pomocy laryngologicznej.

Powód podczas pobytu w Zakładzie Karnym nr 2 w Ł. był konsultowany przez lekarza kardiologa, który rozpoznał nadciśnienie tętnicze oraz zalecił obserwację w kierunku choroby niedokrwiennej serca oraz wykonanie badania scyntygraficznego. Po wykonaniu u powoda scyntygrafii serca w dniach 28 i 29 kwietnia 2014 r. odbyła się kontrolna konsultacja kardiologiczna, po której kontrolujący lekarz kardiolog wykluczył u powoda chorobę niedokrwinną serca. Zalecił również odstawienie leków (...) oraz (...) oraz włączenie leczenia lekiem o nazwie (...). Ze względu

na nadciśnienie tętnicze, powód zażywa leki (...) oraz (...). W czasie pobytu w Zakładzie Karnym nr 2 w Ł. powód odczuwał dolegliwości bólowe

w klatce piersiowej - z tego względu miał wykonywaną próbę wysiłkową, a także w dniu 29 kwietnia 2014 r. badanie (...). Powód miał również wykonaną tomografię komputerową w dniu 12 września 2014 r. w następstwie zgłaszanych dolegliwości bólowych głowy.

W czasie pobytu w Zakładzie Karnym nr 2 w Ł. powód zgłaszał również dolegliwości w postaci częstego oddawania moczu oraz bólów w cewce moczowej. Był konsultowany przez chirurga – urologa w dniach: 11 marca 2014 r.

i 30 kwietnia 2014 r. U powoda wykonano badania posiewu moczu, których wyniki były w normie. U powoda rozpoznano rozrost gruczołu krokowego

oraz zaordynowano farmakoterapię lekami (...) i (...), które powód otrzymywał.

Od początku pobytu w Zakładzie Karnym nr 2 w Ł. powód otrzymywał dietę lekkostrawną, która została opracowana przez specjalistę – dietetyka.

U powoda brak jest dostępnych medycznych danych klinicznych, które pozwalałyby na rozpoznanie innych schorzeń kardiologicznych - poza nadciśnieniem tętniczym. Wcześniej także nie rozpoznawano innych schorzeń kardiologicznych. Wobec zgłaszanych dolegliwości bólowych w klatce piersiowej u powoda podejrzewano chorobę niedokrwienną serca, lecz rozpoznanie to nie potwierdziło się w następstwie przeprowadzenia szerszej diagnostyki.

Wobec zgłaszanych dolegliwości w postaci bólów w klatce piersiowej, u powoda wykonano wysokospecjalistyczne badania celem wykluczenia ewentualnego niedokrwienia mięśnia sercowego. W wykonanym 29 kwietnia 2014 r. badaniu (...) (scyntygrafii perfuzyjnej mięśnia sercowego) nie stwierdzono u powoda spoczynkowych i wysiłkowych zaburzeń perfuzji mięśnia lewej komory

serca. Pod względem diagnostyki zastosowano u powoda „złoty standard” diagnostyczny, tj. wykonano badanie o dużej czułości i swoistości. Dostęp do tego typu badań z reguły jest utrudniony - w zastępstwie często wykonuje się próbę wysiłkową, czyli badanie o mniejszej czułości i swoistości.

Występujące u powoda nadciśnienie tętnicze jest chorobą przewlekłą

i samoistną, nie będącą wynikiem przebywania w warunkach izolacji penitencjarnej, w tym osadzeniem w Zakładzie Karnym nr 2 w Ł.. Nadciśnienie tętnicze jest jedną z najczęstszych chorób populacji, a jego rozpoznawalność i obecność rośnie wraz z wiekiem. Podobne choroby, często nawet w większym nasileniu występują u osób, które nie przebywają w warunkach zakładu karnego.

Wartości ciśnienia tętniczego u powoda w następstwie wdrożonego leczenia kardiologicznego kształtowały się w zakresie normy. Ilość leków oraz metody farmakoterapii u zdecydowanej większości pacjentów pozwalają na unormowanie, tj. kontrolowanie ciśnienia tętniczego. Tylko u bardzo niewielu pacjentów pomimo optymalnej terapii nie daje się uzyskać dobrych wartości ciśnienia tętniczego. U powoda ilość dawkowanych leków na parametry nadciśnienia tętniczego była umiarkowana. Kontrola wartości ciśnienia tętniczego była dobra. Powód pozostawał pod okresową kontrolą kardiologiczną podczas osadzenia w Zakładzie Karnym nr 2 w Ł..

W opinii biegłego lekarza z zakresu chorób wewnętrznych i kardiologii powód nie doznał uszczerbku na zdrowiu z tytułu leczenia w Zakładzie Karnym nr 2 w Ł., a zastosowane u powoda w czasie osadzenia w wymienionej jednostce penitencjarnej leczenie i diagnostyka były prawidłowe.

Powód w czasie odbywania kary pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym nr 2 w Ł. był konsultowany psychiatrycznie 8 sierpnia 2013 r.

W wyniku tej konsultacji rozpoznano u niego zaburzenia osobowości, które nie wymagały leczenia psychiatrycznego.

W dniu 1 października 2014 r. powód ponownie został poddany konsultacji psychiatrycznej, w wyniku której stwierdzono u niego zespół paranoiczny na podłożu organicznym. Powód nie wyraził zgody na leczenie szpitalne. W wykonanym badaniu CT uwidoczniono niewielkie ubytki oraz zanik w okolicy czołowo - skroniowej.

Z punktu widzenia psychiatrii u powoda stwierdzono przyspieszony

tok myślenia, zaleganie afektu, zaburzenia przerzutowości uwagi, nadmierną drobiazgowość w wypowiedziach, niemożność streszczania się i utrzymania jasnego wątku oraz lepkość myślenia z trudnością poddania się sugestii zmiany tematu. Zdaniem biegłego lekarza psychiatry czas poświęcany przez powoda na pisanie pism, skarg i odwołań oraz liczba tychże pism adresowanych do różnych organów administracji publicznej wskazuje na cechy zachowania pieniaczego.

Obecnie u powoda nie stwierdza się urojeń i nie zachodzi potrzeba jego leczenia psychofarmakologicznego. Uwidocznione zmiany zanikowe w okolicy czołowo - skroniowej potwierdzają organiczną przyczynę objawów psychopatologicznych.

Ze względu na tendencję do reakcji nerwicowych nie jest wskazane przebywanie przez powoda w innych warunkach zakładu karnego, aniżeli

w systemie terapeutycznym z możliwością pomocy psychologicznej i w razie potrzeby psychiatrycznej. Obecnie nie ma wskazań do leczenia psychiatrycznego powoda. Powód nie zdradza objawów choroby psychicznej, ani cech upośledzenia umysłowego. Powód nie był leczony psychofarmakologicznie w Zakładzie Karnym nr 2 w Ł. i nie zachodziła taka potrzeba. Powód posiada organiczne zaburzenia osobowości z tendencją do reakcji paranoicznych.

Z punktu widzenia psychiatrii brak jest podstaw do stwierdzenia u powoda uszczerbku na zdrowiu psychicznym, związanego z pobytem w Zakładzie Karnym nr 2 w Ł..

Sprawność umysłowa powoda jest w normie. Powód jest skoncentrowany na sobie i swoich dolegliwościach somatycznych, z nastawieniem hipochondrycznym. Nastawiony jest podejrzliwie do otoczenia, z poczuciem krzywdy, bezkrytyczny w ocenie swojego postępowania społecznego oraz stanu zdrowia. Badanie osobowości, jak i analiza linii życiowej nie wykazują trwałych cech dezintegracji struktury osobowości. U powoda nie stwierdzono istotnego podwyższenia wyników w kierunku neurotycznym i reakcji depresyjnej oraz zaburzeń psychotycznych. Ujawniono natomiast zaburzenia osobowości - osobowość niedojrzałą, paranoidalną, egocentryczną, z obniżonym poczuciem własnej wartości i podatnością na wpływy nastroju. Powód w sytuacji stresu może reagować uczuciem napięcia, ale bez odczuwanego silnego lęku lub depresji. Ma trudności z kontrolą emocji, skłonność do zadrażnień, do nadmiernego krytykowania i zalegania afektu. Dodatkowo u powoda występują objawy organicznego uszkodzenia ośrodkowego układu nerwowego. Nie stwierdzono u niego objawów psychopatologicznych, które byłyby konsekwencją nieprawidłowości postępowania podczas izolacji penitencjarnej, niewłaściwym wdrożeniem leczenia bądź nieodpowiednimi warunkami, w jakich przebywał. Zaburzenia osobowości wiążą się z wczesnym okresem dzieciństwa i są najczęściej wynikiem zaburzonego procesu wychowawczego, deprivacji podstawowych potrzeb.

Biegły psycholog nie stwierdził u powoda zaburzeń, które byłyby reakcją na niewłaściwe obchodzenie się z nim przez personel Zakładu Karnego nr 2 w Ł. i niewłaściwym leczeniem. Aktualnie badania nie wykazują u powoda trwałego uszczerbku na zdrowiu psychicznym.

Brak jest widocznych u powoda następstw psychicznych, które mogły powstać w wyniku nieprawidłowości stosowanego leczenia i postępowania personelu Zakładu Karnego nr 2 w Ł..

Od 14 grudnia 2015 r. powód odbywa karę pozbawienia wolności w Areszcie Śledczym w S., dokąd został przetransportowany z Zakładu Karnego nr 2 w Ł..

Powód ma 64 lata. Posiada wykształcenie średnie. Ukończył technikum ekonomiczne z wyuczonym zawodem toromistrza. Nie był zainteresowany podjęciem zatrudnienia w Zakładzie Karnym nr 2 w Ł.. Obecnie nie posiada świadczeń emerytalnych ani rentowych. Deklaruje, że rozpoczął starania

o przyznanie mu emerytury wojskowej. Dotychczas nie miał rozpoznanego stopnia niepełnosprawności. Jest rozwiedziony, ze związku małżeńskiego posiada dwoje dorosłych, usamodzielnionych dzieci. Od wielu lat nie ma z nimi żadnego kontaktu. Przed osadzeniem mieszkał wraz z ojcem, który jest ofiarą popełnionego przez powoda przestępstwa.

Koniec odbywania przez powoda wymierzonej mu kary 25 lat pozbawienia wolności przypada na dzień 22 marca 2026 r. Uprawnienia do ubiegania się

o warunkowe przedterminowe zwolnienie powód nabył 22 lutego 2016 r. Wobec dokonanego przestępstwa powód pozostaje bezkrytyczny. Twierdzi, że został pomówiony przez brata, który chciał go w ten sposób pozbawić spadku po przodkach, a wydanie wyroku skazującego nastąpiło na podstawie procesu poszlakowego, według sfałszowanych dowodów.

Sąd Okręgowy nie znalazł podstaw do uwzględnienia powództwa

w związku z niewykazaniem spełnienia przesłanek odpowiedzialności deliktowej pozwanego, o jakich mowa w art. 417 k.c. Przy braku sprecyzowanego stanowiska powoda co do rodzaju dóbr osobistych, z których naruszeniem zostały związane roszczenia pozwu o zapłatę kwoty 200.000 zł, Sąd Okręgowy ograniczył się do rozpatrzenia żądania w kontekście naruszenia dóbr takich,

jak: godność osobista, zdrowie oraz tajemnica korespondencji i w tym celu przeprowadził postępowanie dowodowe, które doprowadziło do pozyskania opinii biegłych wielu specjalności (z zakresu kardiologii i chorób wewnętrznych, psychiatrii oraz psychologii). Wyniki tego postępowania nie potwierdziły jednak stanowiska powoda i wbrew jego twierdzeniom uzasadniły wniosek, że powód

w czasie osadzenia w Zakładzie Karnym nr 2 w Ł. miał zapewnione nie

tylko godziwe i humanitarne warunki wykonywania kary pozbawienia

wolności, ale także uwzględniające jego wolę przebywania z osobami niepalącymi i w ogóle wolę zmiany celi ze względu na nieakceptację współosadzonych. Odbywanie kary w systemie terapeutycznym było natomiast podyktowane stwierdzonymi u niego zaburzeniami osobowości i nie podlegało w tym postępowaniu ocenie, która jest zastrzeżona do wyłącznej kognicji sędziego penitencjarnego. Ponadto powód miał zapewnioną możliwość nieodpłatnego korzystania ze świadczeń zdrowotnych. Jego leczenie było prawidłowe

i adekwatne do zgłaszanych problemów i dolegliwości, poddano go również szerokiej diagnostyce kardiologicznej, laryngologicznej i urologicznej oraz konsultacji psychiatrycznej, a także uwzględniono jego rygory żywieniowe, oferując mu lekkostrawną dietę. Z opinii biegłych z zakresu chorób wewnętrznych i kardiologii, psychologii oraz psychiatrii nie wynikało, by

powód doznał jakiegokolwiek uszczerbku na zdrowiu wskutek pobytu

w pozwanym Zakładzie Karnym. Jednocześnie postępowanie dowodowe wykluczyło zarzucane nieprawidłowości w postępowaniu personelu pozwanej jednostki penitencjarnej w odniesieniu do korespondencji powoda i mające z tego wynikać naruszenie tajemnicy tej korespondencji. W konsekwencji oddalenia powództwa Sąd Okręgowy odstąpił od obciążenia powoda kosztami procesu na podstawie art. 102 k.p.c.

(uzasadnienie zaskarżonego wyroku – k. 431 – 439 verte).

Wyrok Sądu Okręgowego w części oddalającej powództwo został zaskarżony apelacją powoda, opartą na następujących zarzutach:

1. naruszenia przepisów prawa procesowego, tj.:

- art. 278 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. wskutek pominięcia dowodu

z opinii lekarza laryngologa, oddalenia wniosku dowodowego powoda

i nieuzasadnionego przyjęcia, że warunki, w jakich powód odbywał karę pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym nr 2 w Ł. nie mogły mieć wpływu na jego stan zdrowia laryngologicznego w sytuacji, kiedy powód zeznał, że na skutek tych warunków doznał ropnego wycieku z uszu i był nieprawidłowo leczony laryngologicznie, a pozwany przyznał okoliczność stanu chorobowego powoda,

- art. 233 § 1 k.p.c. przez odmowę wiarygodności zeznaniom powoda w sytuacji, kiedy zeznania te znajdują potwierdzenie w załączonej do akt sprawy korespondencji prowadzonej pomiędzy powodem a różnymi organami, z której wynika, że dochodziło do naruszenia dóbr osobistych powoda na terenie jednostki penitencjarnej w Ł.,

2. sprzeczności ustaleń Sądu z zebrany w sprawie materiałem dowodowym polegającej na przyjęciu, że powód nie mógł doznać naruszenia dóbr osobistych w warunkach osadzenia w Zakładzie Karnym w sytuacji, gdy z zeznań powoda potwierdzonych treścią korespondencji wynika, że to warunki odbywania przez niego kary, w tym także brak należytego leczenia doprowadziły do pogorszenia stanu jego zdrowia psychicznego i fizycznego,

3. naruszenia prawa materialnego, tj. art. 23 i art. 24 k.c. w zw.

z art. 448 k.c. poprzez ich niezastosowanie i przyjęcie, że warunki, w jakich powód odbywał karę pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym nr 2 w Ł.,

w okresie od 2 sierpnia 2013 r. do 14 grudnia 2015 r. nie spowodowały naruszenia jego dóbr osobistych w postaci godności, zdrowia i tajemnicy korespondencji oraz brak zasądzenia zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę.

W konkluzji skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku zgodnie

z treścią oddalonego powództwa, a także o zwrot kosztów pomocy prawnej udzielonej mu z urzędu w postępowaniu apelacyjnym, ewentualnie zaś

o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach zastępstwa procesowego

w II instancji

(apelacja – k. 456 – 458).

Pozwany odpowiadając na apelację, wniósł o jej oddalenie, jak również

o zwrot kosztów zastępstwa procesowego poniesionych na tym etapie postępowania (k. 464 – 469).

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja podlegała oddaleniu wobec braku jakichkolwiek przekonujących argumentów mających świadczyć o nierozpoznaniu przez Sąd Okręgowy

istoty sprawy, a w konsekwencji mogących uzasadniać uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania, czy też dokonanie innej, wyrażonej w postulatach apelacji zmiany tego orzeczenia.

Skarżący nie zdołał zdyskwalifikować wyników przeprowadzonego przez Sąd Okręgowy postępowania dowodowego, które wpływały bezpośrednio na ocenę powództwa w kontekście objętych zarzutami apelacji przepisów

prawa materialnego, zwłaszcza że zarzut obrazy art. 233 § 1 k.p.c. odniósł

wyłącznie do oceny dowodu z jego zeznań, a te zasadniczo nie stanowiły podstawy czynionych w sprawie ustaleń faktycznych. Zdaniem skarżącego

Sąd Okręgowy nie mógł odmówić tym zeznaniom waloru wiarygodności

bez jednoczesnego uchybienia rygorom wyrażonej w powyższym przepisie swobodnej oceny dowodów, skoro znajdowały one odzwierciedlenie

w korespondencji, jaką kierował do różnych organów, uskarżając się na doświadczane w warunkach izolacji penitencjarnej w pozwanej jednostce sytuacje, które utożsamiał z naruszeniem jego dóbr osobistych. Innymi słowy,

należało dać wiarę jego twierdzeniom w tym zakresie, ponieważ zawarł je

w bogatej korespondencji, a z nich wynikało, że dochodziło do naruszeń jego dóbr osobistych. Wbrew zapatrywaniom skarżącego nie jest jednak tak, że

jego twierdzenia, jako materiał procesowy, stają się wiarygodne przez fakt,

że są zbieżne z twierdzeniami pochodzącymi z okresu poprzedzającego niniejszy proces. Korespondencja, do której skarżący się odwoływał nie odnotowywała nawet stanowiska organów będących jej adresatami, ujmując wyłącznie jego jednostronne stanowisko i w żaden sposób, mimo jej pisemnej formy, nie stanowiła dowodu na wystąpienie okoliczności, z którymi wiązał swe roszczenia. Nie spełniała zatem przypisywanej jej przez powoda funkcji i nie uczyniła z jego zeznań części wiarygodnego materiału dowodowego, z którego możliwe byłoby wyprowadzenie ustaleń faktycznych w tej sprawie. Skarżący nie wykazał, by taka ocena jego zeznań pozostawała w sprzeczności z regułami służącymi

ocenie wiarygodności i mocy poszczególnych dowodów, tj. regułami logicznego myślenia, doświadczenia życiowego i właściwego kojarzenia faktów (wyrok SN

z dnia 16 grudnia 2005 r., sygn. akt III CK 314/05), na których opiera się uprawnienie sądu do dokonywania swobodnej oceny dowodów w rozumieniu art. 233 § 1 k.p.c., wobec czego Sąd Apelacyjny nie przychylił się do zarzutu obrazu tego przepisu.

Innych dowodów na poparcie swych twierdzeń skarżący natomiast skutecznie nie powołał. Wprawdzie w toku postępowania został przez niego zgłoszony wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego laryngologa celem wykazania wpływu panujących w pozwanym Zakładzie Karnym warunków na stan jego narządu słuchu, niemniej wniosek ten spotkał się z w pełni uzasadnionym oddaleniem. Powód w żaden sposób nie uprawdopodobnił istnienia podstaw do uznania, że warunki w jakich odbywał karę pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym nr 2 w Ł. mogły mieć wpływ na stan jego zdrowia laryngologicznego, by zaistniała potrzeba przeprowadzenia dowodu służącego ustaleniu konkretnych skutków ich oddziaływania. Wręcz przeciwnie, z dokonanych przez Sąd Okręgowy ustaleń wynikało, że w czasie osadzenia

u powoda dwukrotnie wystąpił stan zapalny uszu, który został właściwie zdiagnozowany i wyleczony w sposób nie dający trwałych następstw. Jako,

że powód nie stawił się na konsultację laryngologiczną, rezygnując także

z konsultacji w warunkach szpitalnych, uniemożliwił ustalenie ewentualnych skutków przebytego zapalenia, którymi nie mogło być pogorszenie słuchu - tego bowiem wówczas nie zgłaszał – ani ból, który występował tylko wraz ze stanem zapalnym, mając charakter przemijający.

Skarżący winien mieć na uwadze, że jego prawu do składania wniosków dowodowych nie towarzyszył obowiązek Sądu Okręgowego uwzględniania każdego z nich, a jedynie dopuszczenia tych dowodów, które zmierzały do wyjaśnienia sprawy, umożliwiając jej rozstrzygnięcie. Do tego bowiem sąd orzekający jest zobowiązany w świetle art. 227 k.p.c., który ma zastosowanie przed podjęciem rozstrzygnięć dowodowych i uprawnia sąd do selekcji zgłoszonych dowodów, jako skutku przeprowadzonej oceny istotności okoliczności faktycznych, których wykazaniu dowody te mają służyć. Skarżący nie wykazał, że przepis ten, podobnie, jak pozostałe przepisy dopełniające zbudowany na jego podstawie zarzut, został naruszony, co mogło nastąpić wtedy, gdy Sąd Okręgowy odmówiłby przeprowadzenia dowodu z uwagi na błędną ocenę istotności okoliczności podlegających udowodnieniu (wyrok SN

z dnia 11 lipca 2012 r., II CSK 677/11). Zgodnie ze spoczywającym na powodzie ciężarem dowodu (art. 6 k.c.), jego zadaniem w tym postępowaniu było wykazanie, że pogorszył się stan jego zdrowia (w tym wypadku na tle laryngologicznym w obrębie narządu słuchu) wskutek pobytu w pozwanej jednostce bądź z przyczyn niezależnych, ale zlekceważonych przez personel Zakładu Karnego, przez co doznał krzywdy uprawniającej do jej rekompensaty. Przedmiotowy dowód zmierzałby tymczasem wyłącznie do poddania powoda badaniu po to tylko, by umożliwić mu wyprowadzenie odnośnie stanu

jego zdrowia twierdzeń wpisanych w przyczynę uzasadniające otrzymanie dochodzonej zapłaty.

W konsekwencji należało uznać, że pozostający w dyspozycji Sądu

I instancji materiał dowodowy był wystarczający dla oceny zasadności

zawartego w pozwie roszczenia i nie wymagał uzupełnienia o dowód, do którego skarżący nawiązuje w stawianych zarzutach, a zatem, że nie było podstaw

do stwierdzenia braków w materiale dowodowym, którym dysponował Sąd Okręgowy, mogących rzutować na prawidłowość wydanego wyroku i świadczyć

o naruszeniu objętych zarzutami apelacji przepisów postępowania.

Skarżący podniósł również zarzut sprzeczności ustaleń Sądu Okręgowego z zebrany w sprawie materiałem dowodowym, który przez sposób jego sformułowania dotyczył w istocie naruszenia prawa materialnego w postaci art. 23, 24 i 448 k.c., jakiemu został poświęcony ostatni z zarzutów apelacji. Nawet, gdyby ów zarzut był poprawny konstrukcyjnie, to wskazana sprzeczność jest niczym innym, jak naruszeniem prawa procesowego w odniesieniu do ustalenia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, polegającym na niewykorzystaniu całości materiału dowodowego poprzez odmowę mocy dowodowej lub wiarygodności, a do tego odnosiły się dwa pierwsze zarzuty.

W postępowaniu dotyczącym ochrony dóbr osobistych, w którym po stronie pozwanej występuje Skarb Państwa niezbędne jest wykazanie przesłanek jego odpowiedzialności statuowanych przepisami art. 24 § 1 k.c. w zw. z art. 448 k.c. w zw. z art. 417 § 1 k.c., przy czym w pierwszej kolejności powód powinien wykazać okoliczność naruszenia konkretnego dobra osobistego w rozumieniu art. 23 k.c. Dopiero w razie pozytywnego przesądzenia tej kwestii sąd orzekający dokona oceny bezprawności działania bądź zaniechania prowadzącego do naruszenia dóbr osobistych powoda, a także oceny w zakresie wystąpienia szkody i związku przyczynowego między inkryminowanym zachowaniem pozwanego a ową szkodą. Według utrwalonego stanowiska judykatury ocena, czy działanie naruszyło dobro osobiste, dokonywana jest na podstawie obiektywnego kryterium, a sąd powinien rozważyć, czy typowa, przeciętna osoba na miejscu pokrzywdzonego uznałaby określone działanie za naruszenie dobra osobistego oraz czy w odczuciu społecznym określone zachowanie zakwalifikowane może być jako naruszające dobra osobiste (wyrok SN

z 25 kwietnia 1989 r., I CR 143/89, OSP 1990, Nr 9, poz. 330; wyrok SN

z 11 marca 1997 r., III CKN 33/97, OSN 1997, Nr 6 – 7, poz. 93; uzasadnieniu wyroku SN z 26 października 2001 r., V CKN 195/01, L.; uzasadnieniu wyroku SN z 23 maja 2002 r., IV CKN 1076/00, OSN 2003, Nr 9, poz. 121; wyrok SN z 5 kwietnia 2002 r., II CKN 953/00, L.; wyrok SN z 22 stycznia 2014 r., III CSK 123/13, Biul. SN 2014, Nr 6). Skoro ocena faktu naruszenia dóbr osobistych ma charakter obiektywny, szczególne cechy pokrzywdzonego (np. nadwrażliwość, choroba psychiczna) nie są brane pod uwagę w ocenie naruszenia. Nie oznacza to jednak, że odczucia pokrzywdzonego mogą zostać całkowicie pominięte, ale z całą pewnością nie można im przypisać rozstrzygającego znaczenia (wyrok SN z dnia 28 marca 2003 r., V CSK 308/02, OSNC 2004, Nr 5, poz. 82).

W niniejszej sprawie powód nie dopełnił już pierwszego z wyżej wymienionych warunków, bowiem nie zdołał wykazać żadnej ze wskazanych

w pozwie form naruszenia jego dóbr osobistych. Te zachowania pozwanego, które powód piętnował nie znalazły odzwierciedlenia w wynikach przeprowadzonego postępowania dowodowego i nie podlegały dalszej ocenie

z perspektywy przesłanek jego odpowiedzialności, m.in. przesłanki adekwatnego związku przyczynowego. Skarżący nie kwestionował waloru dowodowego wydanych na zlecenie Sądu Okręgowego opinii i nie doprowadził do podważenia opartych na wywiedzionych z nich wnioskach ustaleń, a te wykluczały jakąkolwiek odpowiedzialność deliktową pozwanego. Z ustaleń tych ani nie wynikało, by stworzone skarżącemu warunki odbywania kary odbiegały od obowiązujących standardów, a zachowania personelu Zakładu Karnego, czy współosadzonych były wymierzone w jego godność, zdrowie, bezpieczeństwo

i prywatność korespondencji. Rysuje się za to w ich świetle obraz urojeniowo – pieniaczej postawy skarżącego, stwierdzonej w badaniach lekarskich,

której przejawów należało upatrywać także w działaniach podjętych w tym postępowaniu i która nie może uzasadniać żadnych jego roszczeń.

W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny, uznawszy podniesione przez skarżącego zarzuty za wyraz samej tylko polemiki z prawidłowymi ustaleniami

i wnioskami Sądu Okręgowego, oddalił przedstawną apelację po myśli

art. 385 k.p.c., a o kosztach postępowania apelacyjnego orzekł z zastosowaniem reguł wynikających z art. 98 i art. 99 k.p.c. w zw. z art. 32 ust. 3 ustawy

z dnia 15 grudnia 2016 r. o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2016 r., poz. 2261). Wysokość tych kosztów Sąd Apelacyjny ustalił

na podstawie § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 in principio rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U.2015.1800) w brzmieniu obowiązującym od dnia 27 października 2016 r.

W ocenie Sądu Apelacyjnego w sprawie nie zachodziły podstawy do objęcia skarżącego dobrodziejstwem przewidzianym w art. 102 k.p.c., o którego zastosowanie skarżący, reprezentowany przez fachowego pełnomocnika, nawet nie wnosił. Wyznacznikiem tego przepisu jest występowanie w sprawie szczególnie uzasadnionego wypadku, który nie jest utożsamiany wyłącznie

z sytuacją majątkową i życiową strony. Przepis ten nie wyróżnia kategorii osób pozbawionych wolności, mimo niewątpliwie towarzyszących im ograniczeń

w możliwości zarobkowania. Stąd też okoliczności związane z odbywaniem

kary pozbawienia wolności nie mogły uzasadniać wyjątkowego potraktowania powoda i nieobciążenia go kosztami procesu, tym bardziej, że są okolicznościami w pełni zawinionymi i stanowią konsekwencję popełnionego przez powoda przestępstwa, za które został prawomocnie skazany. Powód zresztą wobec szczegółowego uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego, winien poprzedzić wniesienie środka odwoławczego daleko idącą rozważą, zwłaszcza że takim działaniem narażał stronę przeciwną na kolejne koszty, których sam nie ponosił, uczestnicząc w procesie na koszt Skarbu Państwa, a jay brak musiał spotkać się z konsekwencjami finansowymi.

Wynagrodzenie na rzecz pełnomocnika reprezentującego powoda z urzędu Sąd Apelacyjny przyznał stosownie do § 8 pkt 6 w zw. z § 16 ust. 1

pkt 2 in principio w zw. z § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości

z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U.2016.1714).